

Nr 295.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning
angående ändring i vissa delar av förordningen den 26
juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor, m. m.; gi-
ven Stockholms slott den 20 oktober 1944.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsråds-
protokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga
härvid fogade förslag till

- 1) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 26 juni
1931 (nr 280) om erkända sjukkassor; samt
- 2) förordning angående ändrad lydelse av 6 § förordningen den 11 juni
1937 (nr 338) om moderskapspenning.

GUSTAF.

Gustav Möller.

F ö r s l a g
till
F ö r o r d n i n g
angående ändring i vissa delar av förordningen den 26 juni 1931 (nr 280)
om erkända sjukkassor.

Härigenom förordnas, att 9, 20, 21, 30, 32, 49 och 50 §§ förordningen den 26 juni 1931 om erkända sjukkassor¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att i samma förordning skall införas en ny paragraf, benämnd 39 §, av lydelse, som framgår av det följande.

9 §.

Till medlem — — — kassans verksamhetsområde.
Person, som — — — sin mantalsskrivningsort.

Inträde i erkänd sjukkassa må vidare beviljas allenast den, som fyllt femton men icke femtio år, har god hälsa och icke är behäftad med lyte, vilket medför eller skäligen kan förväntas medföra väsentlig nedsättning av arbetsförmågan eller påkalla läkarvård i större utsträckning. Vad nu stadgats gäller icke vid inträde i centralsjukkassa genom indirekt anslutning på sätt i 11 § sägs eller vid bildande av lokalsjukkassa av anledning, varom i 19 § förmäles, eller vid överlåtelse å erkänd sjukkassa av annan understödsförenings rörelse eller viss del därav på sätt i 59 eller 66 § lagen om understödsföreningar sägs, ej heller för det fall, att med tillsynsmyndighetens begivande inträde i sjuk-kassa beviljas medlemmar av förening eller annan sammanslutning, vilken därom träffat överenskommelse med kassan.

20 §.

Sjukhjälp till — — — dag (*sjukpenning*).
Den, som — — — allenast sjukpenning.

21 §.

Erkänd sjukkassa må, lokalsjukkassa dock allenast med tillsynsmyndighetens begivande, tillförsäkra sina medlemmar sjukvårdsersättning jämväl vid sjukdom, som drabbar medlems barn under femton år.

Sjukpenning må — — — av kassan.

30 §.

Medlem av erkänd sjukkassa, för vilken läkarintyg angående hälsotillståndet vid inträdet i kassan icke fordrats, må icke tillerkännas sjukhjälp för sjukdomsfall, som inträffar under de första sextio dagarna efter inträdet (*vän-tetid*). För medlem, vilken medgivits övergång från mindre till mera omfatt-

¹ Senaste lydelse se beträffande 9 § S. F. S. 1938: 98, beträffande 30 § S. F. S. 1937: 337 och beträffande 32 § S. F. S. 1944: 231.

tande sjukhjälp, skall under motsvarande förutsättning sjukhjälp vid sjukdom, som inträffar under de första sextio dagarna efter övergången, utgå i den mindre omfattningen. Vad sålunda stadgats gäller dock icke, där sjukdomen föranletts av olycksfall, som inträffat efter inträdet i kassan eller efter övergången till den mera omfattande sjukhjälp, samt ej heller i fråga om medlem, vilken på grund av sin anställning varit pliktig inträda i kassan.

Lämnar erkänd — — — å medlems barn.

Väntetid må — — — 19 § sägs.

Har utfästelse — — — inträde i kassan.

I intet — — — etthundratjugu dagar.

32 §.

Centralsjukkassa skall — — — tvåhundra- och trettio dagar.

Moderskapshjälp utgår — — — nyss nämnts.

Centralsjukkassa må på ansökan av kvinnlig medlem, som vid tiden för ansökningsberättelsen varit medlem av erkänd sjukkassa under oavbrutet minst tvåhundra- och trettio dagar och som genom intyg av läkare, barnmorska, distriktssköterska eller vid mödra- eller barnavårdscentral anställd sjuksköterska gör sannolikt, att hon befinner sig i havandeskap, längre framskridet än i sjunde månaden, såsom förskott å henne tillkommande moderskapshjälp omedelbart utbetala sextio kronor.

Där till — — — utbekomma beloppet.

Moderskapshjälp må — — — stycket sägs.

39 §.

Räkenskapsavslutning skall vara verkställd, för lokalsjukkassa senast den 1 mars och för centralsjukkassa senast den 15 april året efter det räkenskapsåret avse. Senast å dag, som i vartdera fallet nämnts, skola räkenskapsårens handlingar samt den av styrelsens ledamöter underskrivna förvaltningsberättelsen för granskning överlämnas till kassans revisorer.

Revisorernas berättelse skall avlämnas till styrelsen, beträffande lokalsjukkassa senast den 15 mars och beträffande centralsjukkassa senast den 15 maj året efter det revisionen avser. Berättelsen skall framläggas vid ordinarie för-
 eningssammanträde, som hålles av lokalsjukkassa senast den 31 mars och av centralsjukkassa senast den 15 juni varje år.

Handlingar, som avses i 77 § första stycket lagen om understödsföreningar, skola för varje år av styrelsen ingivas till tillsynsmyndigheten inom en månad efter för-
 eningssammanträde, som i nästföregående stycke sägs, dock senast den 30 juni. Handlingarna skola jämväl innefatta uppgifter för beräkning av kassan tillkommande statsbidrag.

49 §.

Styrelseledamot eller annan, som vid ansökan om antagande eller i handling, som är avsedd för beräkning av statsbidrag, mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift, straffes med dagsböter.

Åsidosättes föreskrift, som är meddelad i 39 §, eller försummas anmälan, som är föreskriven i 41 §, straffes den försumlige med böter från och med fem till och med trehundra kronor.

50 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

Försummelse att iakttaga föreskrift, som är meddelad i 39 §, eller att göra anmälan, som är föreskriven i 41 §, skall åtalas vid allmän underrätt i den ort, där kassans styrelse enligt stadgarna har sitt säte.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1945. Medlem av erkänd sjukkasse, vilkens försäkring med stöd av den nya lydelsen av 20 § utvidgas till att avse jämväl sjukvårdersättning, är icke berättigad till dylik ersättning för sjukdomsfall, som inträffar innan försäkringen utvidgats.

F ö r s l a g

till

F ö r o r d n i n g

angående ändrad lydelse av 6 § förordningen den 11 juni 1937 (nr 338)
om moderskapspenning.

Härigenom förordnas, att 6 § förordningen den 11 juni 1937 om moderskapspenning¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

6 §.

Då ansökan — — — erhållande därav.

Sjukkassan skall därjämte skyndsamt verkställa utredning rörande omständigheter av betydelse för bedömande av kvinnans rätt till moderskapspenning. Har kvinnan genom intyg av läkare, barnmorska, distriktssköterska eller vid mödra- eller barnavårdscentral anställd sjuksköterska gjort sannoligt, att havandeskapet är längre framskridet än i sjunde månaden, må, där-est i övrigt kvinnan befinnes äga rätt till moderskapspenning, såsom förskott å denna ett belopp av fyrtio kronor omedelbart utbetalas. Utbetalningen skall i sådant fall ske till vederbörande barnavårdsnämnd, som har att tillställa kvinnan beloppet. Eljest må moderskapspenning ej utbetalas, förrän till sjukkassan inkommit intyg, utfärdat av läkare, barnmorska eller annan känd och trovärdig person, att kvinnan fött barn.

Intyg, som — — — för nedkomsten.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1945.

¹ Senaste lydelse se S. F. S. 1944: 229.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:ts
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 oktober 1944.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anmäler fråga om *vissa ändringar i förordningarna om erkända sjukkassor och om moderskapspenning* samt anför:

I. Undantag vid kollektiv anslutning till erkänd sjukkassa från eljest gällande bestämmelser om villkor för inträde i dylik kassa.

Enligt 9 § tredje stycket förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor må inträde i erkänd sjukkassa beviljas allenast den, som fyllt femton men icke femtio år, har god hälsa och icke är behäftad med lyte, vilket medför eller skäligen kan förväntas medföra väsentlig nedsättning av arbetsförmågan eller påkalla läkarvård i större utsträckning. Härifrån göres dock bl. a. det undantaget, att vad sålunda stadgats icke skall gälla vid överlåtelse å erkänd sjukkassa av annan understödsförenings rörelse eller viss del därav på sätt sägs i 59 eller 66 § lagen den 24 mars 1938 om understödsföreningar. 59 § avser överlåtelse av understödsförenings rörelse i samband med föreningens likvidation, 66 § frivillig överlåtelse av understödsförenings rörelse.

I skrivelse den 18 maj 1942 har *svenska sjukkasseförbundet* hemställt, att förordningen om erkända sjukkassor måtte kompletteras med en bestämmelse, som gäve erkänd sjukkassa rätt att på kollektiv väg medgiva anslutning av grupper, anställda vid visst företag, även om för dem, som tillhörde gruppen, de för individuellt inträde gällande villkoren ej vore uppfyllda. Såsom motivering härför anföres bl. a., att enligt vad förbundet hade sig bekant vid vissa företag förefunnnes önskemål om att få ansluta olika grupper anställda direkt till de erkända sjukkassorna, varvid man förutsatte, att även de, som på grund av nuvarande inträdesbestämmelser icke vore inträdesberättigade, skulle omfattas av anslutningen. Då en sådan anslutning nu måste ske genom anlitande av särskilda understödsföreningar och denna procedur

vore mycket omständlig och tidsödande, borde det enligt förbundets mening övervägas, huruvida icke en dylik anordning kunde möjliggöras på ett enklare men ändock för sjukkasseverksamheten fullt betryggande sätt.

Pensionsstyrelsen har i ett den 9 december 1942 avgivet yttrande över sjukkasseförbundets framställning hemställt, att några särskilda åtgärder icke för närvarande måtte vidtagas i anledning av framställningen. Som skäl härför anför styrelsen:

Vid överlåtelse av understödsförenings rörelse eller viss del därav på erkänd sjukkassa gälla icke de för individuellt inträde uppställda villkoren. Däremot skola verkställas erforderliga beräkningar för fastställande av det belopp, som understödsförening har att överlämna till de erkända sjukkasorna för täckande av den överlätna försäkringsrisken.

För underlättande av anslutning till den erkända sjukkasserörelsen har bildats ett antal understödsföreningar, s. k. uppsamlingskassor, registrerade enligt lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar, vilka uteslutande ha till uppgift att mottaga större eller mindre persongrupper — inräknat medlemmar som icke uppfylla de för individuellt inträde i de erkända sjukkasorna stadgade villkoren — och att genom överlåtelse möjliggöra inträde för dessa grupper i erkända sjukkassor. Själva överlåtelseförfarandet tillgår så att, sedan utredning verkställts angående de närmare villkoren för överlåtelsen, anbud infordras från samtliga de erkända sjukkassor, inom vars verksamhetsområde medlemmar tillhörande gruppen äro bosatta, om övertagande av medlemmarna i fråga. Därefter fattas beslut om överlåtelsen, varefter densamma anmäles hos pensionsstyrelsen för godkännande. Beträffande uppsamlingskassorna i fråga må framhållas att de med hänsyn till sin organisation icke torde uppfylla de i 1938 års understödsföreningslag föreskrivna villkoren för erhållande av förklaring, som i övergångsbestämmelserna till lagen sägs, och att därför kassorna — såvida deras nuvarande organisation bibehålles — i enlighet med samma övergångsbestämmelser torde nödgas upphöra med sin verksamhet före den 1 juli 1944. — Ett annat tillvägagångssätt för vinnande av anslutning, som vid några tillfällen praktiserats, har varit att en större grupp personer bildat en understödsförening, som allenast haft till syfte att, så snart registrering vunnits, genom överlåtelse möjliggöra gruppens inträde i erkänd sjukkassa.

Den för individuellt inträde stadgade högsta inträdesåldern ha sjukkasorna, som förut antytts, i regel bestämt till fyrtio år. Därest en höjning av inträdesåldern till sjukkasseförordningens maximum, femtio år, komme till stånd, skulle detta givetvis på ett helt annat sätt än möjligheten till kollektivt inträde underlätta anslutningen för den del av befolkningen, som nu är utestängd från möjligheten att komma i åtnjutande av de förmåner som de erkända kassorna kunna bereda. Pensionsstyrelsen, som anser det vara en angelägenhet av synnerlig vikt att så stor del av befolkningen som möjligt genom inträde i de erkända kassorna beredes sjukvård och sjukhjälp vid inträffade sjukdomsfall, har behandlat spörsmålet om höjning av inträdesåldern vid förhandlingar med representanter för de erkända centralsjukkasorna. Därvid konstaterades emellertid att förutsättningarna för en frivillig mera allmän höjning av inträdesåldern inom kassorna ej förefanns. Pensionsstyrelsen har därefter övervägt olika möjligheter för vinnande av detta syfte. Att styrelsen emellertid icke vidtagit några särskilda åtgärder härför sammanhänger med att, efter socialvårdskommitténs väntade förslag till omläggning av sjukförsäkringen, hela frågan om ökade möjligheter för inträde i de erkända sjukkasorna kan komma i ett helt annat läge.

Förutom de nu angivna synpunkterna torde, vad särskilt den kollektiva anslutningen beträffar, kunna anföras att man tills vidare synes kunna reda sig med de möjligheter till överlåtelse, som, enligt vad förut antytts, för närvarande stå till buds. Vidare må framhållas att, ifall en bestämmelse om kollektiv anslutning skall ha någon mening, måste den ges sådan innebörd att de ifrågavarande personerna, om de äro bosatta inom olika sjukassors verksamhetsområden, kunna komma in i samtliga de sjukkassor varom fråga är. Det måste ju annars för gruppen såsom sådan te sig egendomligt att endast en del av densamma — de som äro bosatta inom vissa central-sjukkasseområden — kunna vinna inträde men de andra icke. Att erhalla en sådan anordning med bestämmelser, som medgiva rätt för sjukkassa till kollektiv intagning, torde knappast vara möjligt. Jämväl i övrigt torde angivandet av förutsättningarna för ett kollektivt inträde och dessa föreskrifters tillämpning i praktiken komma att medföra svårigheter.

Sjukkasseförbundet har i yttrande den 25 januari 1943 i anledning av vad pensionsstyrelsen anfört vidhållit sin tidigare framställning. Som skäl härför framhålles bl. a. följande:

Förbundet har genom sin berörda hemställen icke ifrågasatt någon saklig ändring av den procedur, som nu tillämpas för överföring av grupper av personer till sjukkassorna. Meningen har endast varit att få till stånd en anordning, som möjliggör överförande av dylika grupper utan anlåtande av det i formellt avseende tungrodda systemet med överlåtelse i enlighet med understödsföreningslagens bestämmelser. Liksom för närvarande vid överlåtelse skulle sålunda en överföring av medlemmar helt grunda sig på frivilligt åtagande från de kassors sida, som beröras av överföringen. I de fall berörda kassor icke skulle vilja medverka till en överföring av detta slag, skulle en sådan icke kunna komma till stånd. Vad man önskar vinna genom en sådan anordning är, att man icke behövde upprätta eller ha upprättade särskilda registrerade understödsföreningar med uteslutande uppgift att genomföra överföringen. Bortsett från att dylika knappast kunna ha någon egentlig uppgift utöver den med överföringen sammanhängande, måste sådan förening först konstitueras och anta stadgar, därefter registreras och sedermera, sedan den fullgjort sin uppgift för medlemsöverföringen, träda i likvidation och upplösas.

Då överföring sker genom överlåtelse enligt understödsföreningslagen, ankommer på tillsynsmyndigheten att pröva, om överlåtelsevillkoren äro betryggande för den mottagande kassan. Givetvis förutsätter förbundet, att en kollektiv anslutning på föreslaget sätt även skall ske först efter tillsynsmyndighetens prövning och godkännande. Förbundet vill också framhålla, att en anordning som den tänkta icke är någon nyhet inom understödsföreningsväsendet. En del understödsföreningar ha också i stadgarna intagit bestämmelse om sådan kollektiv överföring.

Socialvårdskommittén, till vilken ärendet härefter remitterades, har i yttrande den 12 juni 1944 bl. a. anfört:

Den förevarande frågan har i viss mån kommit i ett nytt läge, sedan socialvårdskommittén numera framlagt förslag om allmän och obligatorisk sjukförsäkring (SOU 1944: 15 och 16). Genomförandet av den föreslagna försäkringen torde nämligen komma att underlättas genom att den erkända sjukkasserörelsen utsträcker att omfatta så många personer som möjligt. Det är även önskvärt, att de fördelar, som i samband med införandet av den föreslagna försäkringen förutsatts komma medlemmarna av de erkända sjuk-

kassorna tillgodo, skola tillkomma största möjliga antal medborgare. Den nya sjukförsäkringen har vidare föreslagits träda i kraft den 1 januari 1947 under det att nu förefintliga s. k. uppsamlings- eller slusskassor, såsom pensionsstyrelsens påpekat, icke kunna med sin nuvarande organisation fortsätta verksamheten efter den 30 juni 1944.

Å andra sidan har den individuella anslutningen till vissa erkända sjuk-kassor på den senaste tiden i viss mån underlättats genom att den högsta inträdesåldern höjts från 39 till 44 eller 49 år. Vissa ytterligare erkända sjuk-kassor planera enligt vad kommittén förspott en liknande höjning av inträdesåldern. Tydligt är dock att enbart höjning av inträdesåldern på angivet sätt icke är tillfyllest för att underlätta inträdet i erkända sjuk-kassor i den omfattning, som är önskvärd.

Enligt kommitténs mening behöva större risker för de erkända kassorna icke uppkomma genom en kollektivanslutning av vissa medborgargrupper än genom överslussning via en för ändamålet bildad understödsförening under förutsättning att motsvarande villkor gälla för anslutningen. I vissa icke erkända sjuk-kassors stadgar finnas bestämmelser om sådan kollektivanslutning och såvitt kommittén har sig bekant har någon olägenhet härav ej kommit till synes. Även svårigheten att på ett tillfredsställande sätt utforma bestämmelser om kollektiv anslutningsrätt torde kunna övervinnas. Man synes sålunda till 9 § sjuk-kasseförordningen kunna föga ett nytt stycke av ungefärligt innehåll, att större grupp personer tillhörande viss förening eller annan sammanslutning må, utan hinder av de i paragrafen förefintliga bestämmelserna i fråga om ålder och hälsotillstånd, kunna efter tillsynsmyndighetens gillande beviljas inträde i erkänd sjuk-kassa.

Beträffande villkoret om tillhörighet till förening eller annan sammanslutning för möjlighet till kollektivanslutning torde böra påpekas, att något organ måste finnas, med vilket såväl den erkända sjuk-kassan som tillsynsmyndigheten kan förhandla och sluta avtal. Vid praktiskt taget alla företag av mera betydande storlek torde personalen vara ansluten till någon sammanslutning, varför villkoret ej skulle utgöra hinder för att på denna väg ansluta de anställda vid visst företag. För stränga krav böra dock icke ställas på beskaffenheten av en sammanslutning av nu ifrågavarande art och böra även under- eller lokalavdelningar av större sammanslutningar, såsom hittills varit fallet, i förevarande avseende kunna godtagas.

Rörande det antal personer, som en kollektivanslutning lägst bör avse, kan naturligen olika meningar råda. Det vill dock synas som om tillsynsmyndigheten härvid bör ha en ganska vidsträckt prövningsrätt. I regel synes dock sådan anslutning icke böra medgivas, om antalet understiger 25. Vid beräkning av antalet bör hänsyn tagas till det antal, som skall anslutas till viss centralsjuk-kassa. Att härigenom allenast ett fåtal medlemmar tillföras varje lokalsjuk-kassa torde icke behöva väcka betänkligheter.

Det torde endast undantagsvis komma att inträffa, att en centralsjuk-kassa i visst fall medger kollektivt inträde men icke en annan. I många fall torde dessutom allenast bli fråga om inträde i en centralsjuk-kassa. De av pensionsstyrelsen i detta avseende uttalade farhågorna synas därför icke böra tillmätas någon större betydelse.

Såsom villkor för anslutning bör icke kunna föreskrivas, att de sålunda anslutnas avgifter skola beräknas på annat sätt än de individuellt anslutna medlemmarnas. Det blir därför i regel, liksom vid intagning av medlemmar via en uppsamlingskassa, nödvändigt att en särskilt beräknad ersättning erlägges i samband med anslutningen. Ersättningsbeloppet bör uträknas av tillsynsmyndigheten innan definitivt avtal om anslutningen träffas mellan den erkända sjuk-kassan och vederbörande sammanslutning. Även om sjuk-kassan

sålunda kan erhålla ersättning för den på grund av de anslutnas ålder och hälsotillstånd föreliggande merrisken, bör det emellertid stå kassan fritt att undantaga viss eller vissa av de personer, som önska anslutning, från rätt härtill.

Socialvårdskommitténs yttrande utmynnar i uttalandet, att enligt kommitténs mening ändring av sjukkassee förordningen på grund av sjukkassee förbundets framställning bör komma till stånd efter i huvudsak de riktlinjer, som kommittén angivit i yttrandet.

Departementschefen.

I 9 § tredje stycket förordningen om erkända sjukkassor äro vissa villkor angivna, vilka i allmänhet skola gälla för inträde i dylik kassa. Villkoren i fråga innebära dels att den inträdessökande skall vara i åldern mellan 15 och 50 år, dels ock att han skall vara vid god hälsa. Grunden till dessa inträdesvillkor är intresset att nedbringa försäkringsrisken, så att avgifterna kunna hållas inom rimliga gränser.

Undantag från inträdesvillkoren har i förordningen gjorts för det fall, att annan understödsförenings rörelse helt eller delvis överlåtes på sjukkassa. En sådan överlåtelse innebär, att understödsföreningens medlemmar helt eller delvis anslutas till sjukkassan, oberoende av sin ålder och sitt hälsotillstånd. Sjukkassan har härvid möjlighet att bereda sig gottgörelse för den ökade försäkringsrisken genom särskilda villkor vid överlåtelsen. Dylik överlåtelse skall godkännas av tillsynsmyndigheten, pensionsstyrelsen.

Den nu förevarande framställningen från sjukkassee förbundet avser att skapa en enklare form för kollektiv anslutning till sjukkassa, främst med tanke på sådana fall, att personer, som äro anställda vid visst företag, jämligt gällande kollektivavtal skola vara medlemmar i sjukkassa. Man har önskat, att en sådan kollektiv anslutning även skall kunna ske direkt, icke blott såsom nu genom överlåtelse av understödsförenings rörelse.

Mot införande av en dylik direkt kollektivanslutning synes intet vara att erinra, under förutsättning att de inträdessökande tillhöra någon organisation, med vilken sjukkassan kan träffa avtal rörande villkoren för anslutningen och som har tillräcklig ekonomisk bärkraft för att kunna garantera, att villkoren uppfyllas. Vad socialvårdskommittén härutinnan föreslagit synes lämpligt. I anledning av pensionsstyrelsens invändningar mot förslaget torde det vara tillräckligt att framhålla, att redan med nuvarande bestämmelser det går att uppnå det åsyftade resultatet på en omväg, nämligen genom att bilda en understödsförening för ändamålet. Då sjukkassornas intressen torde kunna bliva tillgodosedda jämväl på den väg, som socialvårdskommittén föreslagit, torde anledning icke finnas att bibehålla bestämmelser, som tvinga till en sådan omväg.

Självfallet bör avtal om en sådan kollektiv anslutning varom här är fråga godkännas av tillsynsmyndigheten. Att i förordningen närmare angiva de förutsättningar, som skola vara fyllda, för att ett sådant avtal skall godkännas, t. ex. i fråga om det antal inträdessökande, som avtalet avser, torde icke vara

nödvändigt. Vad socialvårdskommittén i sådant hänseende anført, torde kunna tjäna till ledning vid tillsynsmyndighetens bedömande av dylika frågor.

Jag får alltså föreslå, att i 9 § tredje stycket sjukkasseförordningen göres ett tillägg av innehåll, att de i nämnda stycke omförmälda inträdesvillkoren icke skola gälla för det fall, att med tillsynsmyndighetens begivande inträde i sjukkassa beviljas medlemmar av förening eller sammanslutning, vilken därom träffat överenskommelse med kassan.

II. Borttagande av inkomstgränsen i fråga om erhållande av sjukvårdsersättning.

Enligt 20 § första stycket förordningen om erkända sjukkassor skall sjukhjälp till medlem av sjukkassa i allmänhet omfatta dels ersättning för utgifter till sjukvård (*sjukvårdsersättning*), dels ock ett understöd i penningar för varje dag (*sjukpenning*). I tredje stycket av samma paragraf stadgas, att i erkänd sjukkassa icke någon, för vilken det vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt upptagna beskattningsbara beloppet överstiger åttatusen kronor, må tillförsäkra sig sjukvårdsersättning. Det föreskrives vidare, att om kassa i fråga om medlem, åt vilken sådan ersättning utfästs, finner, att vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt upptagits ett beskattningsbart belopp, överstigande åttatusen kronor, det åligger kassan att hos medlemmen uppsäga utfästelsen, vilken därefter icke skall gälla beträffande sjukdomsfall, som inträffar efter utgången av det kalenderår, då uppsägningen skedde. Slutligen stadgas, att om den, mot vilken sådan åtgärd vidtagits, kvarstår såsom medlem för beredande av sjukpenning och styrker, att det beskattningsbara beloppet icke längre för honom överstiger åttatusen kronor, kassan är pliktig att utvidga försäkringen till att avse jämväl sjukvårdsersättning, dock endast beträffande sjukdomsfall, som inträffar efter utgången av löpande kalenderår.

I skrivelse den 16 november 1943 har *svenska sjukkasseförbundet* föreslagit, att 20 § tredje stycket ifrågavarande förordning skulle upphävas. Förbundet framhåller till en början, att genom detta stadgande, som tillkommit närmast på yrkande från läkarhåll, i sjukkasselagstiftningen införts en censusbestämmelse med syfte att förhindra, att personer, som befunne sig i den ekonomiska ställningen, att de utan bidrag av det allmänna själva kunde sörja för sin sjukvård, genom sjukkassorna erhöle bidrag till kostnaderna härför. Det berättigade i stadgandet hade redan från början dragits i tvivelsmål, och missnöjet med stadgandet hade tagit sig mera bestämda uttryck under nu gällande kristid. Såväl penningvärdets fall som ändrade inkomstförhållanden motiverade en ändring av förordningen i här nämnt avseende. Då en prövning från kassornas sida av rätten att vara sjukvårdsförsäkrad icke kunde ske förrän ett år förflutit efter inkomstens förvärvande, bleve följderna i många fall, att medlemmen under den tid han uppbure en inkomst, som skulle utestänga honom från rätten att vara sjuk-

vårdsförsäkrad, ändock åtnjöte denna förmån, under det att vederbörande vid den tidpunkt, då försäkringen bleve uppsagd, kunde ha en inkomst, som låge väsentligt under den fastställda inkomstgränsen. Förbundet fortsätter:

Förbundet är därför av den meningen, att ett slopande av stadgandet vore det rationellaste, detta så mycket mer som kassorna icke ha några större möjligheter att kontrollera, huruvida t. ex. inkomstgränsen överskridits. Stadgandet av en dylik inkomstgräns innebär icke allenast, att den, vars årsinkomst överstiger nämnda gräns, icke kan vara sjukvårdsförsäkrad, utan det innebär även, såsom ovan framhållits, att försäkringen i fråga måste uppsägas för den, som redan är tillförsäkrad dylik förmån, men vars inkomster sedermera överstiga gränsen. Är nu den, för vilken sjukvårdsförsäkringen på angivet sätt uppsagts, medlem av kassan allenast för denna sjukhjälpsform, medför uppsägningen, att han uteslutes ur kassan. En uppsägning av här angivet slag förefaller sjukkasförbundet både orättvis och ur sjukkassesynpunkt verklighetsfrämmande.

I detta sammanhang tillåter sig förbundet även anföra följande exempel. Antag att i en familj, där mannen på grund av här nämnt skäl ej har rätt att vara sjukvårdsförsäkrad men hustrun på grund av sitt medlemskap däremot har kunnat sjukvårdsförsäkra familjens barn, hustrun faller ifrån. Eftersom nu mannen ej var sjukvårdsförsäkrad, förlora barnen följaktligen sin rätt att vid iråkad sjukdom erhålla hjälp från kassan.

Enligt förbundets mening föreligger här en betänkelig lucka i lagstiftningen, som icke förutsett fall som de här relaterade. De följder, vartill här berörda exempel kunna leda, väcka undran och irritation hos dem, som under en följd av år tillhört kassan och punktligt fullgjort sina skyldigheter och som under denna förutsättning ansett sitt medlemskap och därmed förenade rättigheter skyddade. Alla skäl synas därför förbundet tala för att här nämnd begränsning slopas.

Pensionsstyrelsen har i yttrande den 23 februari 1944 tillstyrkt förbundets framställning. Som motivering anför styrelsen:

Den av sjukkasförbundet åsyftade bestämmelsen saknar motsvarighet i tidigare lagstiftning om statsunderstödda sjukkassor. Anledningen till bestämmelsens införande torde hava varit, att sådana personer, som befunde sig över den angivna inkomstgränsen, icke ansetts vara i behov av sjukvårdsförsäkring i erkänd sjukkassa och på grund därav icke borde få tillfälle att tillgodogöra sig det statsbidrag, som för sådan försäkring utginge.

Den gräns vid ett beskattningsbart belopp av 8 000 kronor, som vid tillkomsten av 1931 års sjukkasförordning ansetts skälig, har numera genom penningvärdets fall blivit sänkt. Personer, som tidigare varit berättigade till och haft sjukvårdsförsäkring, kunna genom löneförhöjningar, föranledda av rådande dyrtid, hava överskridit gränsen utan att löneökningen medfört full kompensation för deras höjda levnadskostnader. Även andra än löntagare kunna hava på grund av dyrtiden fått sina inkomster höjda utan att detta inneburit någon reell förbättring av deras ekonomi men väl medfört ökning av det beskattningsbara beloppet över 8 000 kronor. Det kan icke anses skäligt, att en medlem av en erkänd sjukkassa under sådana omständigheter skall gå förlustig sin sjukvårdsförsäkring. Under det nuvarande ekonomiska läget vore det följaktligen motiverat att höja gränsen över 8 000 kronor.

Emellertid tala även starka skäl för att borttaga varje inkomstgräns för rätten att vara sjukvårdsförsäkrad i erkänd sjukkassa.

Med utgångspunkt från den åren 1935—1936 företagna folkräkningen kan

man beräkna, att vid nämnda tid endast omkring 35 000 personer påförts ett beskattningsbart belopp överstigande 8 000 kronor. Av sådana högre inkomsttagare torde endast en ringa del söka inträde i de erkända sjukkasorna. För att en bestämmelse om inkomstgräns skall efterlevas, fordras givetvis kontroll. Kassorna kunna visserligen vid prövning av ansökningar om inträde utan större svårighet tillse, att icke obehöriga bliva tillförsäkrade sjukvårdsersättning. Svårare är det däremot för kassorna att övervaka, att sjukvårdsförsäkrade medlemmar icke bibehålla denna försäkring, sedan de upphört att vara berättigade därtill. En omständighet, som är ägnad att öka det för övervakningen nödiga kontrollarbetet, är, att en del medlemmar måste antagas ligga tidvis över och tidvis under den föreskrivna gränsen. Enligt vad pensionsstyrelsen erfarit, har man inom ett stort antal erkända sjukkassor — måhända de flesta — funnit en effektiv kontroll icke vara möjlig utan ett arbete av en omfattning, som icke stode i proportion till sakens betydelse för kassorna. Man synes därför inom ett avsevärt antal kassor hava avstått från att utföra något metodiskt ordnat kontrollarbete, varför bestämmelsen i många fall torde ha överträtts.

Att gränsen blivit bestämd i anslutning till det beskattningsbara beloppet har även i vissa fall orsakat svårigheter vid tillämpningen. Detta är förhållandet, när två äkta makar båda taxerats och det för dem fastställda gemensamma beskattningsbara beloppet överstiger 8 000 kronor. Enligt 19 § i förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åsättes nämligen äkta makar, som båda taxeras enligt denna förordning, alltid blott ett *gemensamt* beskattningsbart belopp och någon uppdelning av detta på de olika makarna sker ej enligt förordningen. Att tillämpa ifrågavarande bestämmelse på så sätt, att båda makarna avstängas från sjukvårdsförsäkringen då deras gemensamma beskattningsbara belopp överstiger 8 000 kronor torde icke vara lämpligt, då detta i vissa fall skulle leda till orimliga resultat. I vissa kassor har bestämmelsen i stället tillämpats så, att kassorna vid kontrollen i de särskilda fallen fördelat det gemensamma beskattningsbara beloppet å makarna i förhållande till deras taxerade belopp.

I sjukvårdsförsäkringen ingår ersättning för sjukhusvård, som i förekommande fall utgår under högst två år inom de flesta centralsjukkassor. Även om en person, då han drabbas av sjukdom, står i en inkomstklass, där sjukvårdsförsäkring anses obehörlig, kan han efter en längre tids sjukhusvistelse vara i lika stort behov av försäkring som en lägre inkomsttagare. En annan olägenhet sammanhänger därmed, att en person, som på grund av ökade inkomster måst frånträda sin sjukvårdsförsäkring, en tid därefter kan befinna sig under den stadgade inkomstgränsen. Enligt nu gällande bestämmelser är i så fall i regel en mellanperiod, under vilken medlemmen icke kan bliva försäkrad, oundviklig av den orsaken, att återinträdet i sjukvårdsförsäkringen endast får ske vid årsskifte.

Pensionsstyrelsen påpekar vidare, att i samband med upphävande av 20 § tredje stycket förevarande förordning jämväl i 21 § första stycket sista punkten samt i 30 § första stycket orden »såvitt ej fall är för handen som avses i 20 § sista stycket sista punkten» böra utgå. Styrelsen anför slutligen:

På grund av bestämmelsen i 20 § första stycket att sjukhjälp till medlem av erkänd sjukkassa »där ej nedan annorlunda stadgas» skall omfatta såväl sjukvårdsersättning som sjukpenning, torde vid upphävandet av paragrafens tredje stycke icke erfordras uttrycklig föreskrift, att för dem som på grund av den i nämnda stycke angivna inkomstgränsen varit uteslutna från rätt till sjukvårdsersättning, försäkringen skall utvidgas att avse jäm-

väl sjukvårdersättning. Utvidgandet av försäkringen får emellertid icke äga rum innan registrering av erforderlig stadgeändring skett (se 44 § första stycket lagen den 24 mars 1938 om understödsföreningar). Med hänsyn bland annat till den i sista punkten av 20 § tredje stycket gjorda begränsningen till nya sjukdomsfall synes dock i en övergångsbestämmelse böra föreskrivas att medlem, som på grund av de upphävda bestämmelserna endast varit försäkrad för beredande av sjukpenning, sedan försäkringen utvidgats att avse jämväl sjukvårdersättning, icke blir berättigad till sådan ersättning för sjukdomsfall som inträffat före utvidgandet av medlemmens försäkring.

Socialvårdskommittén har i yttrande den 10 mars 1944 förklarat, att den i princip intet hade att erinra mot förslaget att i sjukkasseförordningen borttoges varje inkomstgräns för rätten att vara sjukvårdsförsäkrad. Kommittén tillägger, att de av sjukkasseförbundet och pensionsstyrelsen framförda synpunkterna komme att beaktas i kommitténs sjukförsäkringsförslag.

Socialvårdskommittén har i april 1944 avgivit betänkande med utredning och förslag angående lag om allmän sjukförsäkring (SOU 1944: 15). Enligt detta förslag skola inkomst- och förmögenhetsgränser varken nedåt eller uppåt spärra tillhörigheten till försäkringen. (Jfr betänkandet s. 145 ff).

Departementschefen.

Förevarande framställning avser upphävande av 20 § tredje stycket förordningen om erkända sjukkassor. Härigenom skulle det nu gällande förbudet för den, för vilken det vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt upptagna beskattningsbara beloppet överstiger 8 000 kronor, att hos erkänd sjukkassa tillförsäkra sig sjukvårdersättning, upphöra att gälla. Av vad i ärendet anförts framgår, att förbudet i fråga i många fall leder till mindre skäligena resultat och att det icke heller kunnat effektivt upprätthållas. Med hänsyn härtill finner jag mig böra tillstyrka den föreslagna åtgärden.

Såsom pensionsstyrelsen framhållit nödvändiggör upphävandet av ifrågasvarande bestämmelse vissa smärre ändringar i 21 och 30 §§ sjukkasseförordningen. Därutöver synes i en övergångsbestämmelse böra föreskrivas — likaledes i enlighet med pensionsstyrelsens förslag — att sjukkassemédlem, vars försäkring med stöd av den nya lydelsen av 20 § utvidgas till att avse jämväl sjukvårdersättning, icke är berättigad till dylik ersättning för sjukdomsfall, som inträffar innan försäkringen utvidgats.

III. Ändrade villkor för erhållande av förskott å moderskapspenning och moderskapshjälp.

Enligt förordningen den 11 juni 1937 (nr 338) om moderskapspenning skall moderskapspenning av statsmedel utgå med ett belopp av 75 kronor till kvinnan, som till lindrande av de med barnsbörd förenade kostnader är i behov därav (1 §). Rätten till moderskapspenning prövas och moderskapspenning utbetalas av centralsjukkassan för den ort, där kvinnan är bosatt, eller, efter överenskommelse med centralsjukkassan av vederbörande lokalsjukkassa

(4 §). Kvinna, som vill komma i åtnjutande av moderskapspenning, bör själv eller genom annan göra ansökan därom i god tid före barnsörden (5 §). Sjuk-kassan skall skyndsamt verkställa utredning rörande omständigheter av betydelse för bedömande av kvinnans rätt till moderskapspenning. Har kvinnan genom intyg av läkare, barnmorska, distriktssköterska eller vid mödra- eller barnavårdscentral anställd sjuksköterska gjort sannolikt, att havandeskapet är längre framskridit än i åttonde månaden, må, därest i övrigt kvinnan befinnes äga rätt till moderskapspenning, såsom förskott å denna ett belopp av 40 kronor omedelbart utbetalas. Utbetalningen skall i sådant fall ske till vederbörande barnavårdsnämnd, som har att tillställa kvinnan beloppet. Eljest får moderskapspenningen ej utbetalas, förrän till sjukkassan inkommit intyg, utfärdat av läkare, barnmorska eller annan känd och trovärdig person, att kvinnan fött barn (6 §).

Det för erhållande av förskott stadgade villkoret att havandeskapet skall vara längre framskridet än i åttonde månaden tillkom genom förordning den 31 augusti 1940 (nr 787). Dessförinnan gällde som villkor för erhållande av förskott, att havandeskapet skulle vara längre framskridet än i sjunde månaden. Föreskriften om förskottets utbetalande till barnavårdsnämnden fanns ej heller i paragrafen enligt dess ursprungliga lydelse.

Enligt 32 § förordningen om erkända sjukkassor skall centralsjuk-kassa vid barnsörd utgiva moderskapshjälp med 110 kronor åt kvinnlig medlem, som omedelbart före barnsörden varit medlem av erkänd sjuk-kassa under oavbrutet minst 270 dagar. Efter medgivande av tillsynsmyndigheten må centralsjuk-kassa utgiva moderskapshjälp med högre belopp än nyss nämnts. Centralsjuk-kassa må på ansökan av kvinnlig medlem, som vid tiden för ansökningen varit medlem av erkänd sjuk-kassa under oavbrutet minst 270 dagar och som genom intyg av läkare, barnmorska, distriktssköterska eller vid mödra- eller barnavårdscentral anställd sjuksköterska gör sannolikt, att hon befinner sig i havandeskap, längre framskridet än i åttonde månaden, såsom förskott å henne tillkommande moderskapshjälp omedelbart utbetala 60 kronor.

Det för erhållande av förskott stadgade villkoret att havandeskapet skall vara längre framskridet än i åttonde månaden tillkom genom förordning den 31 augusti 1940 (nr 788). Förut gällde även härutinnan såsom villkor för förskott, att havandeskapet skulle vara längre framskridet än i sjunde månaden.

Vid 1944 års riksdag framställdes i två likalydande motioner, nämligen I: 99 och II: 157, yrkande, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa em sådan ändring av förordningen den 11 juni 1937 om moderskapspenning, att förskott å moderskapspenning finge utbetalas till kvinna, som gjort sannolikt, att havandeskapet vore längre framskridet än i sjunde månaden. Som skäl härför anfördes bl. a. följande.

Den nuvarande anordningen, att kvinnan först i sista havandeskaps-månaden skall komma i åtnjutande av förskott å moderskapspenningen, synes oss uppenbart obillig. Enär moderskapspenningen bland annat skall användas till barnets utrustning, är det naturligtvis lämpligt och önska-

vårt, att kvinnan långt tidigare blir i tillfälle att inköpa material till och själv förfärdiga utrustning åt sitt väntade barn. Sett ur psykologisk synpunkt bör man icke förmena kvinnan den glädje och tillfredsställelse det innebär att i god tid kunna ordna med barnets utrustning. Men även ur ekonomisk synpunkt är det synnerligen värdefullt, att kvinnan, innan hon alltför mycket tynges av havandeskapet, kan göra inköp av material och börja sömnaden av barnkläder m. m. Om detta uppskjutes till sista havandeskapsmånaden varken orkar eller hinner kvinnan ägna någon vidare tid däråt. Ofta lider hon då av stor trötthet och har svårt att gå. Därtill kommer att hemsysslorna så kort tid före barnsörden givetvis kräva längre tid och i regel taga alla hennes krafter i anspråk.

Andra lagutskottet framhöll i utlåtande nr 9, att det enligt utskottets mening icke kunde bestridas, att den nuvarande bestämmelsen om tiden för erhållande av förskott kunde föranleda olägenheter i de av motionärerna angivna hänseendena. Utskottet ifrågasatte, huruvida icke betryggande kontroll över moderskapspenningens användning i fall då förskott utginge numera erhöles i främsta rummet genom den år 1940 införda bestämmelsen, att utbetalning av förskott skulle ske till vederbörande barnavårdsnämnd. Nämnderna torde i stor utsträckning utbetala understödet genom anvisningar. Med hänsyn till vad nu anförts ansåge utskottet, att frågan om tiden för erhållande av förskott borde upptagas till omprövning. Då det jämväl kunde ifrågasättas, huruvida icke den kontroll sjukkassorna utövade över dem av kassornas medlemmar, som komme i åtnjutande av förskott å moderskapshjälp, vore lika betryggande som nyssnämnda kontroll från barnavårdsnämndernas sida, och med hänsyn till önskvärdheten av att samma bestämmelser om tiden för erhållande av förskott gällde vid moderskapspenning och moderskapshjälp, torde en ändring av förordningen om moderskapspenning i förevarande hänseende böra föranleda motsvarande ändring i förordningen om erkända sjukkassor.

I enlighet med därom av andra lagutskottet gjord hemställan anhöll därefter riksdagen i skrivelse den 4 mars 1944, nr 58, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande sådan ändring av 6 § förordningen om moderskapspenning att förskott å moderskapspenning skulle kunna utbetalas, om kvinnan gjorde sannolikt att havandeskapet vore längre framskridet än i sjunde månaden, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga det förslag som kunde föranledas därav.

Departementschefen.

Den i förevarande riksdagsskrivelse föreslagna ändringen av förordningen om moderskapspenning innebär i viss mån en återgång till förhållandena före den ändring i förordningen, som kom till stånd genom förordningen den 31 augusti 1940. Med hänsyn till att förskottet å moderskapspenningen skall utbetalas till barnavårdsnämnden och då vissa fördelar obestridligen äro förenade med ett utbetalande av förskottet redan i åttonde havandeskapsmånaden, torde den av riksdagen föreslagna ändringen böra komma till stånd. Såsom framhållits vid frågans behandling i riksdagen bör motsvarande ändring

göras i bestämmelsen i 32 § förordningen om erkända sjukkassor om förskott å moderskapshjälp.

IV. Tid för räkenskapsavslutning och revision för erkänd sjukkassa ävensom för insändande av statistisk redogörelse m. m.

I lagen den 24 mars 1938 om understödsföreningar stadgas bl. a., i 8 § 13) och 14), att understödsförenings stadgar skola angiva, huru revision av styrelsens förvaltning skall ske, samt, därest mera än ett ordinarie förningssammanträde skall årligen hållas, tiden för de ordinarie sammanträdenas hållande, i 27 § att styrelsen minst en månad eller den kortare tid, som må vara bestämd i stadgarna före det förningssammanträde, där revisorernas berättelse skall framläggas, skall till revisorerna avlämna en av styrelsens ledamöter underskriven förvaltningsberättelse, i 30 § första stycket, att styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper skola granskas av minst två revisorer, i 31 § tredje stycket, att revisorerna skola över granskningen avgiva en av dem underskriven berättelse, som, efter det styrelsen lämnats tillfälle att taga del av densamma, skall jämte styrelsens förvaltningsberättelse framläggas å det i 36 § första stycket nämnda förningssammanträdet, samt i 36 § första stycket, att före den 1 augusti varje år ordinarie förningssammanträde skall hållas, vid vilket revisorernas berättelse framlägges. Vidare föreskrives i 77 § första stycket samma lag, att det åligger understödsförenings styrelse att för varje räkenskapsår inom två månader från det revisorernas berättelse framlades å förningssammanträde till tillsynsmyndigheten ingiva 1) styrkt avskrift av styrelsens och revisorernas berättelser samt av protokoll, upptagande de å förningssammanträde i anledning av nämnda berättelser fattade beslut; 2) en i enlighet med fastställt formulär upprättad och av styrelsen underskriven statistisk redogörelse rörande föreningen och dess verksamhet under året. Ytterligare stadgas *dels* i 86 § under 2) straff av dagsböter för styrelseledamot eller likvidator, där han mot bättre vetande i handling, som framlägges å förningssammanträde eller jämlikt bestämmelserna i 77 § ingives till tillsynsmyndigheten, rörande föreningens angelägenheter meddelar oriktig uppgift, *dels ock* i 87 § första stycket straff av böter från och med 5 till och med 300 kronor bl. a. för den, som åsidosätter föreskrift, som är meddelad i 77 §.

Sjukkaseförordningen innehåller icke några särskilda bestämmelser rörande färdigställande av bokslut, avgivande av revisionsberättelse eller avhållande av sammanträde för behandling av revisionsberättelse. Däremot finnas dylika föreskrifter i sjukkassornas stadgar. Jämlikt stadgeföreskrifterna för lokalsjukkassorna gäller sålunda som regel, att bokslut skall för varje räkenskapsår vara verkställt senast den 1 mars följande år, då räkenskaper och förvaltningsberättelse skola överlämnas till revisorerna, att revisionsberättelse skall avgivas senast den 1 april samt att ordinarie förningssammanträde, vid vilket revisorernas berättelse framlägges, skall hållas under april månad.

I skrivelse den 23 februari 1944 har *pensionsstyrelsen* gjort framställning om bl. a. införande i förordningen om erkända sjukkassor av vissa bestämmelser i syfte att förkorta tiden för ingivande till styrelsen av statistiska redogörelser rörande sjukkassornas verksamhet, varigenom skulle åstadkommas, att den statistik, som årligen utarbetas rörande de erkända sjukkassorna och deras verksamhet, kunde publiceras tidigare. Det av pensionsstyrelsen utarbetade förslaget till ändringar i nämnda förordning torde få såsom bilaga fogas till detta protokoll (*Bil. A*).

I motiveringen framhåller styrelsen, att en tillfredsställande lösning av ifrågavarande spörsmål kunde ernås, endast om statistikarbetet inom styrelsen samordnades med arbetet med fastställande av statsbidrag på sådant sätt, att statistikarbetet kunde påbörjas väsentligt tidigare utan att därför statsbidragsarbetet fördröjdes. För detta ändamål erfordrades bl. a., att de primärhandlingar, på vilka arbetet med statsbidrag och statistik byggde, inkomme tidigare till pensionsstyrelsen. Av de 1 526 ansökningar om statsbidrag, som under år 1943 inkommit från lokalsjukassorna, hade 7 avgivits i februari, 32 i mars, 267 i april, 690 i maj och 530 i juni. Av de 28 dylika ansökningar, som under samma år inkommit från centralsjukassorna, hade 1 avgivits i april, 4 i maj och 23 i juni. De före april månads utgång från central- och lokalsjukassor inkomna statsbidragsansökningarna uppgingo sålunda till mindre än $\frac{1}{5}$ av sammanlagda antalet ansökningar. Som regel åtföljdes statsbidragsansökan av statistisk redogörelse. Pensionsstyrelsen hade tillfrågat de 15 centralsjukassor, till vilka lokalsjukassor vore anslutna, huruvida det skulle medföra svårigheter eller olägenheter för lokalsjukassorna i allmänhet, om i sjukasseförordningen infördes föreskrifter därom att bokslut skulle verkställas samt räkenskaper och förvaltningsberättelse avlämnas till revisorerna senast den 15 februari, att revisionsberättelse skulle avgivas senast den 15 mars, att ordinarie sammanträdet skulle hållas före mars månads utgång och att den statistiska redogörelsen skulle insändas inom en månad från det ordinarie sammanträdet. I de avgivna svaren hade den ifrågasatta ändringen beträffande verkställande av bokslut samt avgivande av räkenskaper i allmänhet avstyrkts, medan övriga ifrågasatta ändringar allmänt tillstyrkts. Styrelsen föresloge därför, att vid regleringen av ifrågavarande spörsmål i sjukasseförordningen den i kassornas stadgar i allmänhet föreskrivna tiden för verkställande av bokslut samt avgivande av räkenskaper och förvaltningsberättelse bibehölles vid den 1 mars, men att i övrigt den ändringen vidtoges i förhållande till vad jämlikt stadgarna numera i allmänhet gällde att revisionsberättelse skulle avgivas senast den 15 mars och att ordinarie sammanträde skulle hållas före mars månads utgång. Vad sålunda föreskrivits skulle endast gälla i fråga om lokalsjukassorna.

Pensionsstyrelsen fortsätter:

Enligt vad sålunda föreslagits skulle tidpunkten för revisionsberättelses avgivande infalla senast 14 dagar emot för närvarande i regel senast en månad efter den tidpunkt, då bokslut senast skall vara verkställt samt räkenskaperna och förvaltningsberättelsen överlämnad till revisorerna. Förhållandet torde icke behöva föranleda betänkligheter, enär den tid revisorerna komma att för-

foga över för verkställande av revisionen icke bleve begränsad till nämnda 14 dagar. Enligt kassornas stadgar äga nämligen revisorerna rätt att när som helst inventera en kassas tillgångar samt granska dess böcker, räkenskaper och andra handlingar.

Om revisorerna begagna sig härav, blir revisionen påbörjad tidigare än den 1 mars, varigenom i allmänhet en betydande del av revisionsarbetet bör kunna undångöras till nämnda dag. Särskilt är detta fallet i kassor, där revisor eller siffergranskare utövat fortlöpande kontroll av räkenskaperna under året.

Beträffande centralsjukkassorna föreslår pensionsstyrelsen införande i sjuk-kasseförordningen av föreskrift att statistisk redogörelse beträffande dessa kassor skall ingivas senast inom en månad från det ordinarie sammanträdet, dock senast den 30 juni. Sistnämnda begränsning föranleddes enligt styrelsen av att flertalet centralsjukkassor kunde avhålla ordinarie sammanträde så sent som den 15 juni eller i två fall senare under nämnda månad. Pensionsstyrelsen föreslår därjämte införande i sjukkasseförordningen av ytterligare föreskrifter rörande centralsjukkassorna av följande innebörd:

För att undvika oöverensstämmelse mellan det föreslagna stadgandet rörande ingivandet av statistisk redogörelse och bestämmelsen i 36 § understödsföreningslagen, som medger sjukkassa att avhålla ordinarie sammanträde efter juni månads utgång (före den 1 augusti), synes böra föreskrivas, att centralsjukkassas ordinarie sammanträde skall hållas senast den 15 juni, ehuru bestämmelsen för närvarande skulle få endast oväsentlig praktisk betydelse med hänsyn till att såsom förut nämnts endast tvenne centralsjukkassor enligt sina stadgar kunna avhålla sammanträde senare än sistnämnda dag. Ifrågavarande förslag medför för ett tiotal kassor, vilka — inräknat de tvenne nyss nämnda — bruka hålla sina ordinarie sammanträden i början av juni månad, en avkortning av ingivningstiden för statistiska redogörelser med något mer än en månad och för övriga kassor en avkortning med jämnt en månad. Detta torde dock icke bereda centralsjukkassorna några olägenheter.

En följd av vad sålunda föreslagits torde vara att även för centralsjukkassorna tidsföreskrifter meddelas angående räkenskapsavslutning och avlämnande av revisionsberättelse. Av de 28 centralsjukkassorna hava 26 i sina stadgar föreskrivit den 1 april eller någon tidigare dag under året såsom tidpunkt, då bokslut senast skall vara verkställt samt räkenskaperna och styrelsens förvaltningsberättelse överlämnas till kassans revisorer. De återstående båda kassorna ha bestämt tidpunkten till den 30 april respektive den 1 maj. Pensionsstyrelsen föreslår att tidpunkten bestämmas till den 15 april och införes i sjukkasseförordningen, varigenom den kommer att gälla alla centralsjukkassor. Revisionsberättelser skola i nyssnämnda 26 av de 28 centralsjukkassorna avlämnas av revisorerna årligen senast den 1 maj. I den ena av de återstående båda kassorna är tiden angiven till den 15 maj och i den andra till den 1 juni. Pensionsstyrelsen föreslår att tidsfristen genom en bestämmelse i sjukkasseförordningen begränsas att utgå med den 15 maj.

Pensionsstyrelsen tillägger, att om de tidsbegränsningar, som pensionsstyrelsen föresloge, kunde genomföras på frivillighetens väg, skulle några ändringar av eller tillägg till gällande författningar icke erfordras, men att denna väg icke torde vara framkomlig.

Slutligen framhåller pensionsstyrelsen, att styrelsen i ärendet samrått med socialvårdskommittén, som tillstyrkt styrelsens förslag.

Departementschefen.

Pensionsstyrelsens förslag att i förordningen om erkända sjukkassor införa särskilda bestämmelser dels om tid för räkenskapsavslutning, för revision och för hållande av ordinarie föreningssammanträde, dels ock om kortare tid än den i lagen om understödsföreningar stadgade för insändande av statistiska redogörelser m. fl. handlingar syftar till att sjukkassestatistiken skall kunna publiceras tidigare och alltså bli mera aktuell. Givetvis är detta synnerligen önskvärt. Med hänsyn härtill och då den av pensionsstyrelsen verkställda utredningen synes visa, att de föreslagna bestämmelserna icke komma att förorsaka sjukkassorna nämnvärda olägenheter, finner jag mig böra tillstyrka deras införande.

Ifrågavarande bestämmelser torde emellertid delvis böra erhålla en något annan utformning än pensionsstyrelsen föreslagit. Sålunda torde i den paragraf, som behandlar skyldigheten att till tillsynsmyndigheten insända styrelse- och revisionsberättelser, statistiska redogörelser m. fl. handlingar, hänvisning böra göras till 77 § lagen om understödsföreningar samt därutöver blott angivas den kortare tid, inom vilken dylika handlingar från sjukkassor skola insändas. Härigenom blir det obehövt att i sjukkasseförordningen intaga särskild bestämmelse om straff för oriktiga uppgifter i dessa handlingar. Dock bör i sjukkasseförordningen inflyta föreskrift om att nämnda handlingar böra innehålla uppgift för beräkning av kassan tillkommande statsbidrag, varjämte meddelande i samband därmed av oriktig uppgift bör straffbeläggas. — Vidare synes med hänsyn till lagen den 9 april 1937 om verkställighet av bötesstraff 50 § första stycket sjukkasseförordningen lämpligen böra ändras på det sätt, att föreskriften om förvandling av böter såsom obehövt helt utgår.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts ha inom socialdepartementet upprättats förslag till

- 1) *förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor; samt*
- 2) *förordning angående ändrad lydelse av 6 § förordningen den 11 juni 1937 (nr 338) om moderskapspenning.*

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition förelägga riksdagen nämnda båda författningsförslag till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Hans Bergström.

Pensionsstyrelsens förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor.

Pensionsstyrelsen ifrågasätter ändring av vid VI i förordningen angiven rubrik, föreslår ny 39 § och ändrade lydelse av 49 och 50 §§:

»VI. Om tillsyn å erkända sjukassor så ock om återkallande av erkännande m. m.

39 §.

För lokalsjuk-kassa skall räkenskapsavslutning vara verkställd senast den 1 mars och för centralsjuk-kassa senast den 15 april året efter det räkenskaper-na avse. Senast nämnda dagar skola räkenskaperna med tillhörande handlingar samt den av styrelsens ledamöter underskrivna förvaltningsberättelsen för granskning överlämnas till kassans revisorer.

I lokalsjuk-kassa skall revisionsberättelse avlämnas senast den 15 mars och i centralsjuk-kassa senast den 15 maj året efter det revisionen avsett.

Lokalsjuk-kassa skall senast den 31 mars och centralsjuk-kassa senast den 15 juni varje år hålla ordinarie förenings-sammanträde, vid vilket revisorer-nas berättelse framlägges.

Erkänd sjuk-kassas styrelse skall för varje räkenskapsår inom en månad från det revisorer-nas berättelse framlades å förenings-sammanträde, central-sjuk-kassa dock senast den 30 juni, till tillsynsmyndigheten ingiva:

1) styrkt avskrift av styrelsens och revisorer-nas berättelser samt av protokoll, upptagande de å förenings-sammanträde i anledning av nämnda berättelser fattade beslut;

2) en i enlighet med av tillsynsmyndigheten fastställt formulär upprättad och av styrelsen underskriven statistisk redogörelse rörande kassan och dess verksamhet under året, innefattande jämväl uppgifter för beräkning av kassan tillkommande statsbidrag.

49 §.

1 mom. Med dagsböter straffas

1) styrelseledamot eller annan, som vid ansökan om antagande mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift;

2) styrelseledamot eller likvidator, där han mot bättre vetande i handling, som jämlikt bestämmelserna i 39 § ingives till tillsynsmyndigheten rörande kassans angelägenheter meddelar oriktig uppgift.

Ej må straff, som i detta moment är stadgat, ådömas, där förseelsen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med strängare straff.

2 mom. Åsidosättes föreskrift, som är meddelad i 39 §, eller försummas anmälan, som är föreskriven i 41 §, straffes den försumlige med böter från och med fem till och med trehundra kronor.

50 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas gäldande, skall förvandling ske enligt allmän lag.

Försummelse att iakttaga föreskrift som är meddelad i 39 § sista stycket eller att göra anmälan, som är föreskriven i 41 §, skall åtalas vid allmän underrätt i den ort, där kassans styrelse enligt stadgarna har sitt säte.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1944.»